

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja **Gustav Pirc**, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 50 K, na $\frac{1}{2}$ strani 30 K, na $\frac{1}{4}$ strani 15 K in na $\frac{1}{8}$ strani 10 K. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 6. V Ljubljani, 31. marca 1905. Leto XXII.

Obseg: Poučno potovanje v Švico. — Soseđa Razumnika govedoreja. — Reja telet in mlade živine. — Zakaj vino črni, kaj je temu vzrok in kako se odpomore. — Postavna določila glede izvažanja trti iz krajev, ki so okuženi po trtni uši. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

Poučno potovanje v Švico.

7. Pri očetu Blattmanu v Neugutu.

Blattmanovo posestvo „Neugut“ je bila prva kmetija, ki smo si jo ogledali v celoti. Priporočala se nam je od raznih strani, ker je značilna za razmere ob Curiškem jezeru. To je „čisto gnojnično gospodarstvo“, kakor ga imenujejo po teh krajih. Posestvo je iz samih travnikov, nasajenih s sadnim drevjem. Ti travniki se gnoje s samo gnojnico, ki se nabira v velikih gnojničnih jamah. V zvezi s travništvom je reja molzne govedi, ki se vse poletje redi v hlevu. Tudi poletna hlevska reja je značilna za razmere ob Curiškem jezeru.

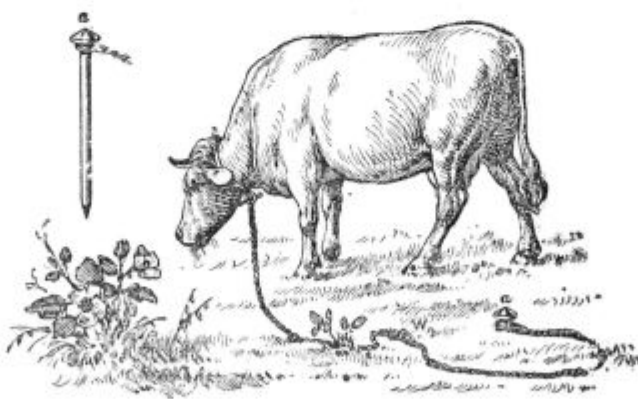
Blattmanov dom, ki je pol ure nad Vedensvilom v položno viseči legi in kroginkrog obdan od sadnih vrto, je na izletnike napravil zelo ugoden vtis. Srednjevelika, trdno zidana in čedno pobeljena hiša s stopnicami pred vhodom, lepe cvetične gredice pred hišo, snaga in red, kamor si pogledal, vse to je močno ugajalo obiskovalcem.

Oče Blattman, postaren mož majhne rasti, nas je prav prijazno sprejel in z vidnim veseljem vodil po svojem posestvu. Gredeč mimo kolnice nas je najprej opozoril na dva gnojnična vozova, ki sta bila notri

spravljena, drug poleg drugega, in je ponosno pripomnil: „To so moji kanoni!“ In mož je prav govoril. Obilnemu gnojenju se ima zahvaliti, da njegova kmetija tako lepo uspeva. Močno gnojenje daje mnogo dobre krme, obilna krma daje dosti mleka in lepo živino, ki je glavni vir tukajšnjemu blagostanju. Z dobrim gnojenjem pa tudi redno dobiva dobre sadne letine.

Najprej nas je Blattman peljal na skedenj, kamor drži most, kakor je po tukajšnjih krajih sploh običajno. Iz skedenja smo imeli lep razgled po vsem posestvu. Posestvo je lepo zloženo in meri 22 oralo ali $12\frac{1}{2}$ ha. Sami sadni vrtovi daleč naokoli! Taka so vsa tukajšnja posestva. Kako preprosto je tako gospodarstvo v primeri z gospodarstvom po naših raznovrstno sestavljenih kmetijah, in kako malo delavnih moči potrebujejo! Ali ni to čas najbolj primerno, ko se povsodi toži o nedostajanju poslov in delavcev?

S sadnih vrto, se dobiva vsa potrebna krma. Da se krma lahko suši, je drevje nasajeno v širokih vrstah, po 15 do 20 metrov narazen. Za suho se kosi po dvakrat, kakor pri nas, za zeleno pa po petkrat. Po vsaki košnji se zopet gnoji, in prav temu izdatnemu gnojenju je pripisati, da so vrtovi tako rodovitni. Prostori, ki so se letos za suho kosili, se puste drugo leto za zeleno košnjo in nasprotno. Nekteri prostori

Podoba 31.

Na paši pripeta (pribita) krava.

se puščajo tudi po več let za suho krmo, dočim se drugi po več let za zeleno kose, kakor ravno kaže. Na ta način dobiva živina vse poletje mlado in sočno zeleno travo, ki posebno dobro vpliva na mlečnost. Kakor smo se prepričali, se po gnojnici rad kaže raznovrsten plevel, posebno kobulnice (na pr. deženj ali medvedje tace, pastinaka itd.), ali navzlic temu se taka krma močno hvali za molzno goved. „Krma od gnojnice je dobra za molznice,“ tako je označil oče Blattman vrednost krme, ki jo dobiva po svojih dobro gnojenih sadnih vrtovih.

Le v zgodnji pomladi, dokler je trava tako majhna, da se je ne izplača kositi, se za pašo rabijo nekteri deli sadnih vrtov, in sicer najrajši tisti, ki se pozneje kosé za suho. Ta zgodnja paša, ki traja teden ali kvečjemu dva, silno ugodno vpliva na mlečnost. Ker se ti deli travnika takoj, ko poneha paša, zopet dobro zagnoje z gnojnico, se ne pozna prav nič, da bi ta pomladna paša škodovala, ampak nasprotno: taka paša je celo koristna. Izkušnje uče, da se po takih prostorih izgubi mah in nevšečne kobulnice, da se ruša zgosti in da daje finejšo krmo. Če se taka pomladna paša vrši v pravem kolobarju, se tudi košnja bolj razdeli, ker pridejo popaseni deli pri košnji pozneje na vrsto. Zaraditega tudi seno nikjer ne prezori. Paša v zgodnji pomladi je tudi pri nas tu in tam v navadi, toda kdo se meni za gnojenje takih prostorov? Nobeden! In to je slabo!

Da se pomladna paša bolje porabi, imajo nekteri gospodarji navado, da krave pripenjajo ali pribijajo, kakor kaže pod. 31. Tako pribijanje ima razne prednosti, a tudi nekatere nedostatke. Med prednosti je šteti, da se krma bolje porabi. Živina požre vse odkraja, tudi manj okusna zelišča, zlasti če se potrosijo z nekoliko soli. Živina se tudi bolj mirno pase in se ne bode. Pri taki paši tudi ograj ni treba. Seveda ima taka paša tudi nekatere slabe strani. Posebno bi bilo to navesti, da se s tako pašo kvari ruša, če ni zanesljivega nadzorstva, in sicer stem, ker se lahko preveč v živo popase, ali se pa preveč shodi in zgazi. Ker se pripeta živina ne more presto gibati, je tudi neugodnostim vremena bolj izpostavljena. Žival se pripne na 65 cm dolg kol (a), ki se v tla zabije, s $3\frac{1}{2}$ m dolgo verigo. Veriga ima v sredi vretence (w). Na ta način najrajši pasejo mlade bike.

Iz skednja nas je oče Blattman peljal v hlev, kjer nam je z vidnim ponosom razkazoval svojo zares krasno živino. Našteli smo 3 bike in 17 krav, same velike, lepe in dobro rejene živali, ki so med izletniki vzbujale splošno občudovanje. „To je živina!“ „Take še nisem videl!“ — take in enake besede so se čule po hlevu. Bila je zares krasna živina, kakršne pri nas zastonj iščemo. Vsa živina je bila rjavega šviškega plemena. Gospodar je krave cenil po 600 do 700 K, bike pa po 1000 K. Mlade živine nismo videli, ker jo ima čez poletje na planini. Ali tudi mlada goved mora biti pri taki živini posebno lepa. Kakor je pravil oče Blattman, se kupci za njegova teleta kar trgajo. Naročajo jih že naprej in jih tudi plačujejo po 200 K, ko so stara 14 dni. Živina se čez poletje redi v hlevu, le spomladi in jeseni hodi nekoliko na pašo, da se porabi prva in zadnja trava, ki je ne kaže kositi. Krave se krmijo in molzejo po dvakrat na dan. Teleta se po porodu takoj vzamejo kravam in se umetno doje ali napajajo, seveda z maternim mlekom. Ko so 4 mesece stara, gredo na planine. Napajanje telet je vpeljano po vsi Švici, in temu dejstvu je največ pripisati, da so uspehi živino-

reje tako ugodni. Z napajanjem telet se pospešuje mlečnost krav, posebno pa razvoj telet. Tako uče stoletne skušnje! Krasne uspehe pri šviški živinoreji je pripisati po drugi strani tudi skrbnemu odbiranju plemenskih živali. V tem pogledu je šviški živinorejec tako zaveden, da mu ni najti para.

V Švici je licenciranje bikov zaraditega silno strogo. Nekteri kantoni celo zahtevajo, da se morajo licencirati tudi zasebni biki.

Kako velika važnost se polaga na odbiranje plemenjakov, nam kaže slučaj, ki nam ga je povedal oče Blattman, ko smo se mudili v hlevu. Dasi ima mož 3 prav lepe bike, ki jih spušča po 2 do 5 K, je zadnjič vendar poslal eno kravo več ur daleč k nekemu drugemu plemenjaku, ki je bil lani na razstavi v Cugu odlikovan s prvim darilom. Samo junčevine je plačal 10 K. — Kje bi se pri nas kaj takega zgodilo?! — Ta slučaj pač jasno kaže, kako zavedni so tukajšnji živinorejci in kako veliko važnost polagajo na izbiro dobrih bikov.

S ponosom nam je oče Blattman razkazoval tudi svoje lepe in dobre krave. Nekatere so molzle po 25 do 26 litrov na dan. Reja takih krav, ki toliko molzejo, ki so tako lepe in ki dajejo tako dragocena teleta, taka reja se mora izplačevati! O tem smo bili hitro enih misli. Mleko, kolikor ga je, se prodaja v Vedensvil po 14 h liter. Mlečnost krav je tukaj sploh visoka in se lahko ceni na 3000 do 4000 kg na leto. Ta obilna molža je predvsem posledica dobre mlečnosti, ki je lastna rjavemu šviškemu plemenu, potem pa tudi krmjenja z obilno sočno travo, ki se dobiva po tukajšnjih sadnih vrtovih.

(Dalje prih.)

Soseda Razumnika govedoreja.

VII. Kužno izvrgovanje krav.

Kopitar je lansko leto sezidal nov hlev. Ko so poleti vanj prepeljevali živino, je bil tisti dan kakor praznik za vso družino.

„Da bi v nov hlev prišla tudi sreča,“ zdihne Kopitarica, ko je šla zadnja krava čez prag. „V starem hlevu smo imeli marsiktero nezgodo, a tudi veliko sreče.“

„Zdrav je ta hlev,“ pravi Kopitar svojemu staremu prijatelju Razumniku, ki je seveda moral biti navzoč pri tej slovesni priliki. „Hlev je svetel, zračen, suh in prostoren. Za prezračevanje je poskrbljeno in odtoki za gnojnico so tako prirejeni, da bo mogoče hlev ohraniti tako snažnega, kakor malokterega. V nedeljskih čevljih gre lahko vsak v ta hlev.“

Razumnik je mirno poslušal, potem je pa dejal:

„V hlevu je res poskrbljeno za vse zdravstvene naprave. Na nič nisi pozabil in pri stroških nisi varčeval. Upajmo, da se tvoje nade uresničijo. Vendar je z novimi hlevi nekaj čudnega, kajti izkušnja uči, da se v novih hlevih več nezgod pripeti kakor v takih, ki so dlje časa rabljeni. Kaj je temu vzrok, je težko določiti, in tudi učeni gospodje, ki knjige pišejo, ne vedo vselej pravega povedati.“

„Ta bi bila dobra,“ odgovori presenečeno Kopitar, „če bi z lepimi denarci, ki sem jih izdal za novo stavbo, škodoval zdravju govedi. Pojdi se solit, sosed; ti si prevelik črnogledec!“

„Upajmo, da sem res,“ pravi Razumnik. „Kar si mogel storiti, to si naredil. Skrbel si za suho zidovje, za prostornost in za prezračevanje. Tudi staje niso pregladke, kar je važno, kajti v novih hlevih se dogaja

mного nesreč zaradi gladkih tal, kjer živalim drsi, da se lahko poškodujejo. Če je krava breja, lahko celo izvrže.“

Preteklo je nekaj mesecev, in prišla je zima. Kopitarjeva živina se je že zdavnaj privadila novemu hlevu. To pot je kazalo, da umni Razumnik ne bo imel prav. V hlevu ni bilo niti navadne, niti kužne bolezni, pa tudi ne druge nezgode. Goved je krasno uspevala. Lepše živine Kopitar še nikdar ni imel v svojem hlevu. V novem hlevu se je živina videla tudi lepša kakor v starem, kjer je nizko stala. V novem hlevu so bile namreč staje 10 cm nad hodnikom.

„Vsaka žival se v novem hlevu zdi za 50—60 K več vredna kakor poprej,“ zagotavlja nekega dne Razumnik, ko je prišel Kopitarja obiskat.

„Lepa je živina,“ zadovoljno pritrdi pohvaljeni Kopitar. „Tudi nesreče — Bog me je varuj — dosedaj še ni bilo. Nič mi ni žal, da sem podrl stari hlev in sezidal tega vzornega!“

„Prav veseli me, dragi sosed,“ odgovori Razumnik. „Tvoja živina je res lepa, teleta izborna uspevajo in krave kažejo, da so vse breje.“

„Le ena se ni več ubrejila; stara liska tam v kotu,“ pravi Kopitar. „Če pojde vse po sreči, bom imel meseca februarja in marca kopo telet.“

„Kaj pa je teje kravi tukaj?“ naenkrat osuplo vpraša Razumnik, ki je pozorno ogledoval mlado kravo, ki je stala prva v vrsti. „Ves rep ima namazan s sluzjo.“

Kopitar pogleda kravo, potem pa pravi:

„Ta krava je tudi breja; nič ji ni. Rada je, in nihče ni na njej posebnega opazil. Breja je pet mesecev, pa daje še po 7 litrov mleka na dan. Koliko daje ta krava mleka?“ vpraša Kopitar navzočo hčerko.

„Dosedaj je dajala po 6 litrov, a od včeraj daje celo po 7 litrov!“ odgovori hči.

„Tega ne morem razumeti, da bi krava naenkrat več molzla,“ pravi Kopitar. „Saj krmljenja nismo nič izpremenili.“ (Dalje prih.)

Reja telet in mlade živine.

V prvi številki letošnjega „Kmetovalca“ je mlekarški nadzornik gosp. Legvart pojasnil važnost reje mlade živine in je navedel tudi par pregledov, na kak način in kako dolgo naj napajamo teleta z mlekom, da smemo pričakovati lepo živino. V teh zgledih dajemo teletom mleko do triindvajsetega tedna, t. j. 154 dni. Ta način reje telet je zelo primeren tam, kjer mleko le iztežka spravljamo v denar, popolnoma upotrebiti pa ga ne moremo blizu mest in tam, kjer so mlekarne, ki nam mleko dobro plačujejo, ker bi se s tako dolgim dojenjem stroški pri vzgoji telet primeroma zelo povečali.

Da morejo Švicarji tako dolgo dajati teletom mleko, nam bo umljivo, če slišimo, da tamkaj enoletne plemenske telice prodajajo po 600 do 800 K in enoletne plemenske bike po 1000 do 2000 K. Dogajajo se seveda slučaji, da bik stane celó 5000 no 10.000 K in še več. Takih cen za našo živino ne dosežemo nikdar, ker slovenskim deželam nedostaja tistih pogojev za živinorejo, ki jih ima Švica. V prvi vrsti stoji tu izobraženost tamošnjega kmeta. Švicarji so že dolgo stremili za izboljšanjem svoje živine, in z umno rejo so jo pripravili na tako stopnjo popolnosti, kakor maloktera dežela. Šviška živina je znamenita, in njene cene so tako poskočile, kakor nikjer drugje. Zaraditega je tam možno toliko žrtvovati za vzrejo mlade živine, da se na pr. telice in bički napa-

jajo z mlekom do poldruega leta, saj se potem ta kapital kaj dobro obrestuje.

Nikakor pa ne smemo misliti, da le z mlekom dosežemo dobre uspehe pri mladi živini, saj imamo dovolj drugih tehničnih krmil, ki nas privedejo do istega cilja kakor mleko, če jih teletom primerno krmimo. Kako naj jih krmimo, nam kaže naslednji pregled:

Teden	mleko	slatka ali posnelo mleko	laneno seme	grah	oves	strobi ali sladne kall	seno	klajno apno
	l	l	kg	kg	kg	kg	kg	
I.	5	iz napajalnikov če se napajajo iz napajalnikov	5 krat pod kravo					1 žlico če se napajajo iz napajalnikov
II.	6							
III.	7		4 krat pod kravo					
IV.	8							
V.	9		3 krat pod kravo					
VI.	10							
1.	10	—	polivka					dve žlici na dan
2.	9½	½	30 g	30 g				
3.	9	1	60 „	60 „				
VII. 4.	8½	1½	90 „	90 „	¼	½	½	
5.	8	2	120 „	120 „				
6.	7½	2½	150 „	150 „				
7.	7	3	180 „	180 „				
1.	6½	3½	210 g	210 g				dve žlici na dan
2.	6	4	240 „	240 „				
3.	5½	4½	250 „	250 „				
VIII. 4.	5	5	¼ kg	¼ kg	½	¾	¾	
5.	4½	5½	¼ „	¼ „				
6.	4	6	¼ „	¼ „				
7.	3½	6½	¼ „	¼ „				
IX.	3	7						dve žlici na dan
.	.	.	¼	¼	½	1	1	
.	.	.						
.	9½							
.	10							
X.	.	9½						
.	.	9						
.	.	.	¼	¼	½	1	1½	dve žlici na dan
.	.	.						
.	.	.						
.	.	.						
.	.	6½						
XI.	.	6						
.	.	.	¼	¼	½	1	1½	
.	.	.						dve žlici na dan
.	.	.						
.	.	.						
.	.	.						
.	.	3						
.	.	.	¼	¼	½	1	2	
.	.	¼						
.	.	.			½	1	2½	

Pomniti pa moramo, da nas tu navedena števila nikakor ne vežejo, da bi se jih morali strogo držati v vsakem slučaju, saj vendar teleta niso vsa enaka; nektera so večja, druga manjša, prva potrebujejo več hrane, druga manj; pač pa naj nam bo to v navodilo, kako naj primeroma krmimo.

K temu je treba še pripomniti: Oves krmimo zmečkan, seno pa prvih šest tednov drobno razrezano. Dobro je tudi, če se v jasli da nekoliko navadne krede, ki teletom kaj dobro hasni.

Laneno seme in grah dajemo teletom takole pripravljena: Laneno seme zmastimo in razkuhamo na sliz; grah skuhamo, zmečkamo in zmešamo z laneno slizjo; k temu dodamo nekoliko siratke ali posnetega mleka, ščepec soli, in vse skupaj dobro zmešamo, da iz tega postane nekaka polivka, ki se teletom krmi topla, najbolje v majhnem škafcu.

Oves krmimo vedno zmečkan, ker ga tako živina najbolje prebavi. Prebavljanje pospešuje tudi pest drobne rezanice, ki jo pomešamo z ovsom. Če krmimo sladne kali, se te prej poparijo z vrelo vodo.

Klajno apno je mladi živini vedno koristno, ker pospešuje rast in trdnost kosti; zato ga teletom dajemo po dve žlici na dan bodisi pomešanega v polivki, v posnetem mleku ali siratki, bodisi v ovsu.

Kakor je razvidno iz pregleda, odstavimo tele, ki kravo sesa, po šestem tednu, a po dvanajstem tednu popolnoma nehamo z mlekom, z lanenim semenom in z graham, ter do konca prvega leta krmimo oves, otrobe ali sladne kali in seno.

Ko nehamo teletom dajati mleko, moramo skrbeti, da dobijo v drugih krmilih dovolj tolsče v nadomestilo za mlečno tolsčo. V našem slučaju jim to nadomestuje laneno seme, ki ima 30—40 % tolsče. Razentega je laneno seme nekako čistilo, ki prebavljanje pospešuje.

Z graham in s klajnim apnom dobiva mlada živina dovolj fosforovokislega apna (10 % v grahu in 35 % v klajnem apnu), ki dela kosti.

Oves ima razen velike množine fosforovokislega apna (9 %) mnogo beljakovin (11 %) in tolsče (5 %) v sebi, in je zaradi teh lastnosti najboljše močno krmilo za mlado živino.

Sol povzroča tek in pospešuje prebavljanje in je splošno zelo koristna vsemu razvoju mladega teleta.

Od mlečne krme moramo teleta le polagoma privaditi siróvi krmi, da imajo njih želodci dovolj časa se razširiti in se ji prilagoditi, ker drugače hitro shujšajo, ko se odstavijo, in si le izteška zopet popolnoma opomorejo. Po treh mesecih so se toliko privadili nanjo, da moremo brez škode nehati s krmljenjem mleka in polivke, a mlada živina se ravno tako dalje razvija ob ovsu, otrobih in senu, ter premembe krme prav nič ne čuti.

Po prvem letu zadostuje, če mladi živini dajemo le seno in malo otrobov, da se preveč ne odebeli, ker to ni posebno koristno za rejo.

Zelo ugodno vpliva na razvoj mlade živine gibanje. Če hočemo imeti zdravo, čvrsto živino, potem izpuščajmo teleta, ki so nekoliko odrasla, vsak dan na prosto, da se naskačejo in dodobra naužijejo čistega zraka, ker jim to zelo hasni. Pozneje jih izpuščajmo na pašo, da se jim telo krepi in dobro razvije.

Pri taki reji telet smemo brez skrbi pričakovati, da dobimo zdravo, krepko živino, ki nam naš trud gotovo poplača.

Jakob Lah,

kneza Schwarzenberga gosp. asistent v Hluboki.

Zakaj vino črni, kaj je temu vzrok in kako se odpomore.

Ena pri nas najbolj razširjenih vinskih napak je počrnenje vina. Pogostoma se namreč dogaja, da vino po pretakanju, ali pa, če dlje časa v kozarcu stoji, počrni.

V njem se namreč napravi neka manj ali bolj črna, vijoličasta ali pa zelena tvarina, ki ga dela skoraj neporabnega.

Vendar pa ta napaka ni nevarna in se lahko popravi.

V vinu ali v sadnem moštu, posebno v prvem, če je dlje časa kipel na tropinah, se nahaja precejšna množina čreslovine ali tanina. To je ona snov, ki se je posebno mnogo nahaja v čreslu, v ježicah, v hrastovem lesu ter v grozdni pecljih, v peškah in luščinah, ter daje vinu trpek, trd, zagolten okus.

Če čreslovina pride v dotiko z železom, posebno z železovim okisom ali s kako železovo soljo, se z njo spoji ter da to, kar imenujemo črnilo ali tinto.

Da je to res, o tem se vsakdo lahko prepriča, če raztopi nekaj železne (t. j. zelene) galice v vodi in doda nekoliko čreslovine, ki se dobi kemičnočista v večjih prodajalnah, pri drogistih ali v lekarnah.

Ker je čreslovina v vodi le malo raztopna, je bolje, če se poprej v špiritu raztopi in se raztopina dolije.

Takoj se bo napravilo črnilo.

Nekaj sličnega se je zgodilo pri vinu, ki je počrnelo.

Marsikdo se bo morda čudil, zakaj da kipeč mošt ali pa mlado vino po kipenju ne črni, dočim počrni po pretakanju, ali pa, če stoji v kozarcu.

Temu je vzrok zrak, očiroma kisik v zraku.

Kipeč mošt železovemu okisu odtegne kisik, tako da se iz njega napravi železov okisec; to je na kisiku revnejša spojina, ki s čreslovino ne daje črnila.

Če pa pri pretakanju ali v kozarcu železov okisec pride v dotiko s kisikom v zraku, se takoj izpremeni v okis, in šele ta daje s čreslovino črnilo.

Vsako vino, ki črni, ima torej nekoliko železa v sebi, ki ga je lahko dobilo na razne načine.

Najbolj pogosto pride železo v vino na ta način, da se je ob trgatvi ali v kleti rabilo železno orodje, ali da v sod sega kak žrebelj, vijak itd., ki je z vinom ali z moštom v dotiki, posebno pa, če je dotično železo zarjavelo, kajti železna rja, ki je okis železa, se v vinu veliko laglje topi kakor železo samo.

Da torej to neprijetno napako vina preprečimo, se moramo porabi železnega orodja v kletarstvu kolikor mogoče izogibati.

Železni valjci pri grozdnem mlinu, mreže za rebljanje, priprave za mešanje čistene vina itd. naj bodo vedno dobro pocinjene.

Kjer se pa ni moči izogniti rabi nepocinjenega železnega orodja, tam je pa posebno skrbno gledati na to, da je dotično železno orodje vsake rje prosto, torej zelo snažno.

Vijake na železnih stiskalnicah itd. je pred rabo dobro namazati z oljem ter dočistega odrgniti, in dobro jih je potem tudi z vazelinom namazati itd.

Če je železo snažno, se namreč v dotiki s čreslovino prevleče s tenko plastjo črnila, ki ga brani nadaljnega okisovanja, posebno če ni z njo dolgo v do-

tiki'), dočim se rja v vinu hitro raztopi in v njem ostane ter potem črnenje povzroča.

Tam, kjer bi moralo biti železo v stalni dotiki z vinom ter ga ni mogoče vedno snažiti, se priporoča, da se zamaže ali zalije s parafinom, ki je še malo razširjen, a jako izvrsten pripomoček v kletarstvu.

Parafin je trda, bela, vosku podobna tvarina brez duha in brez okusa, ki se ne topi ne v vodi, ne v alkoholu ali vinskem špiritu, torej vinu ne more dati nikakega tujega duha ali okusa. Iz njega se delajo tudi sveče.

Če se parafin v kaki posodi segreje, postane tekoč in redek kakor voda, tako da se da prelivati, mazati itd., ter se šele tedaj zopet strdi, kadar se ohladi.

Predmeti, kakor vratica, ki imajo na notranji strani vdolbljen vijak, se dobro osušijo ter nekoliko segrejejo, in vijak se zalije z vročim parafinom.

Rabiti smolo, loj ali celo katran, se odločno odsvetuje, ker se posebno močnemu, finemu vinu stem lahko doda kak tuj duh ali slab okus.

Ker ima vsak rastlinski sok v sebi nekaj raztopljenih železovih soli, pride tudi naravnim potom železo v vino. Vendar ga je navadno tako malo, da ne hodi v poštev.

V večji meri se to lahko zgodi po blatnem grozdju, posebno v temnordečih ali ramenkastorjavih, na železu zelo bogatih zemljah, kakršnih je v kranjskih vinogradih obilno.

Če je torej vkljub snažnemu in skrbnemu ravnanju v vino prišlo železo, ki vsled tega črni, je treba črnilo umetnim potom spraviti iz vina. To se zgodi takole.

Vino se predvsem pretoči, in sicer tako, da močno pride z zrakom v dotiko.

Najbolje je, če se pretaka skoz posebno, v to svrho napravljeno cedilo, ki se na pipo pritrdi.

Vsled tega se bodo vse železne snovi v vinu okisale, in vino bo močno počrnelo, posebno če mu dodamo — kar je neobhodno potrebno pri bolj mehkih vinih, torej takih, ki niso dolgo ali prav nič kipela na tropinah — 10 do 12 g tanina na hektoliter.

Kakih 8—10 dni pozneje se mora vino čistiti z želatino, ki se je vzame za kaka 2 g več kakor tanina, torej 12—14 g na 1 hl.

Stehtana želatina se 24 ur namaka v mrzli vodi, ki se potem odlije in nadomesti z majhno množino gorke vode, in se toliko časa meša, da se želatina popolnoma raztopi.

Potem se v škafu s pomočjo snažne brezove metlice napravi gosta pena (sneg), kateri se med vednim mešanjem in pretepavanjem doliva za čiščenje namenjeno vino.

Ko se je bilo čistilo temeljito prelilo in preteplot, se vlije v sod, kjer se z ostalim vinom dobro premeša; sod se do vrha napolni in zabije.

Prvi čas po čiščenju se s kladivom nekoliko tolče na doge, da se jih čistilo ne prime. Čez kakih 14 dni se bo čistilo usledno na dno in z njim tudi vse črnilo.

Potem je očiščeno vino pretočiti v snažen, poprej nekoliko zažveplan sod.

Vinu, ki ima malo kisline, je pri tej priliki dodati na vsak hektoliter 100 g vinske kisline.

Če bi enkratno čiščenje ne izdalo, se mora ponoviti.

Bohuslav Skalický,
c. kr. vinarski nadzornik za Kranjsko
v Rudolfovem.

Postavna določila glede izvažanja trt iz krajev, ki so okuženi po trtni uši.

Dasi je 91.9 % vseh kranjskih vinogradov okuženih po trtni uši, oziroma za take uradno razglašene, in naši vinogradniki pogostoma dobivajo ali razpošiljajo trte bodisi z vozom, po pošti ali pa po železnici, je le — kakor vsakdanje izkušnje kažejo — malo takih, ki so jim znana postavna določila o prometu s trtami.

Zaraditega je podpisani sklenil, to zadevo tukaj nakratko pojasniti.

Kakor hitro se v kaki občini uradno določi, da je tamkaj trtna uš, izda pristojna politična oblast v zmislu postave z dne 3. aprila l. 1875. (drž. zak. št. 61.) prepoved, da se iz dotične občine ne smejo več izvažati trte, trtni deli ali kaki drugi predmeti, s katerimi bi se trtna uš lahko zanesla v druge kraje.

(Grozdje, drozga in tropine se ne štejejo med te predmete, pač pa gnoj mešanec, rabljeni trtni koli, trtno listje, zeleni cepiči itd.)

Če pa dotična, za okuženo razglašena občina meji na druge, že prej za okužene spoznane občine, dovoli pozneje c. kr. deželna vlada v zmislu zakona z dne 15. junija l. 1890. (drž. zak. št. 142.), oziroma tozadevne naredbe c. kr. kmetijskega ministrstva z dne 6. junija 1893 (drž. zak. št. 100.) potom razgласa, da se smejo trte itd. izvažati tudi v druge sosedne okužene občine.

Na podlagi zadnje naredbe je c. kr. deželna vlada kranjska zadnjič z razglasom z dne 5. septembra l. 1904., št. 17.010 (dež. zak. št. 17.) kranjske vinorodne in dosedaj okužene občine razdelila na dve kužni ozemlji ali dva kužna okoliša.

Prvo kužno ozemlje (okoliš) obsega vse okužene občine Dolenjske.

V to ozemlje spadajo: ves politični okraj krški, novomeški in črnomeljski — izvzemši od zadnjega občini Gradac in Planina (Stockendorf) — ter od kočevskega okraja občine Stara Loka (Altlag), Polom (Ebental), Kostel, Mala gora (Malgern), Koprivnik (Nesseltal), Osivnica, Nemška Loka (Unterdeutschau) in Log (Unterlag).

Drugo kužno ozemlje obsega ves vipavski sodni okraj — izvzemši občini Podkraj in Col — in od senožeškega sodnega okraja občini Senožeče in Dolenjo vas.

Prvo kranjsko (dolenjsko) ozemlje se je v sporazumljenju s c. kr. graškim namestništvom priklopilo spodnještajerskemu kužnemu okolišu, drugo (vipavsko) pa v sporazumljenju s c. kr. namestništvom v Trstu primorskemu kužnemu ozemlju in se je med njimi prepoved glede izvažanja trt itd. razveljavila.

Iz tega sledi, da smejo dolenjski vinogradniki trte brez posebnega dovoljenja pošiljati v vse okužene občine dolenjskega ali spodnještajerskega kužnega okoliša, in vipavski vinogradniki istotako po vseh vipavskih, oziroma primorskih, da celo s temi meječih dalmatinskih, po trtni uši okuženih občinah.

Pač pa je takega dovoljenja ali izvoznega certifikata treba, če kdo hoče trte poslati iz prvega (dolenjskega) ozemlja v drugo kranjsko (vipavsko) ozemlje, ali nasprotno — ali pa celo v drugo deželo, na pr. iz Dolenjskega v Trst ali iz Vipavskega na Štajersko.

V ta namen je treba vložiti z 1 K kolekovano prošnjo pri pristojni politični oblasti (c. kr. okr. glavarstvu), in ta jo po izjavi c. kr. vinarskega nadzorstva predloži c. kr. deželni vladi v rešitev.

V dotični prošnji je treba povedati, komu, koliko in kakšne trte itd. namerava prosilec poslati.

*) Glej na pr. nož, ki si z njim jabolko olupil ali rezal.

Kadar se gre za izvoz trt iz enega kranjskega ozemlja v drugo, izda dotično dovoljenje (certifikat) deželna vlada sama, sicer, če se gre za dve razni deželi, c. kr. kmetijsko ministrstvo.

Iz tega sledi, da se mora taka prošnja zgodaj vložiti, da prosilec pravočasno dobi naproseni certifikat.

Zanesljivi trgovci s trtami ali zavodi dobijo lahko za dlje časa veljavno, trajno dovoljenje, trte izvažati v razne okužene občine Avstrije brez vsakokratne posebne prošnje.

Trte itd. z Ogrskega, s Hrvaškega ali pa iz inozemstva na Kranjsko uvažati je prepovedano. Istotako je prepovedano izvažati trte iz kake okužene občine v neokuženo, čeprav v istem okraju.

Le izjemoma more c. kr. kmetijsko ministrstvo dati tako dovoljenje.

Prestopki teh določil se kaznujejo z denarno globo do 600 kron, ali pa s primernim zaporom.

Bohuslav Skalický

C. kr. vinarski nadzornik za Kranjsko
v Rudolfovem.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 65. Koliko časa pred otelevitvijo je je opustiti molžo krave? (N. D. v R.)

Odgovor: Vsaj štiri tedne; a bolje je še prej pred otelevitvijo kravo pustiti suho, sicer pride na svet zelo slabo tele in tudi krava se zelo pokvari.

Vprašanje 66. Ali se sme mladi oslici puščati okoli zob, kadar ne more jesti, ne piti? Mi pravimo tej bolezni „paladina“. (N. d. v B.)

Odgovor: Kadar novi zobje prodirajo, ali pri menjavi zob, se žival včasih kaže bolno, zlasti žrebeta in mladi osli, ker oteklo dlesno dela bolečine in ovira zobjanje in prežvekovanje. Plitvo zarezovanje oteklega mesa s sušnim in ostrim nožem je le tedaj umestno, če je meso izredno močno oteklo, sicer je pa bolje živali pomagati, da prebije ta čas, z mehko krmo, kakor n. pr. z otrobi, ki se na vodi polagajo. Puščanje, kakor je pri nas in menda tudi pri Vas na Primorskem običajno, pa ni pravo, kajti močnejši naval krvi, ki ravno povzroča oteklino, je potreben za rast zobovja, in zato ni krvi jemati. Omenjeno zarezovanje nima namena kri puščati, temveč le zmanjšati napetost kože, ki povzroča bolečine.

Vprašanje 67. Tu pri nas nikakor ne moremo pridelati semena od brokola, ker cvetje popolnoma uniči raznovrsten mrčes. Kaj nam je početi? (N. d. v B.)

Odgovor: Brokol ima ob cvetju mnogo sovražnikov, in sicer hroščev, stenice in bolh. Edino sredstvo, ta mrčes preganjati in zatirati, je, če se lovi in pokončuje. V ta namen se dvakrat na dan, zgodaj zjutraj in zvečer, med semenske rastline polože s katranom namazane deščice. Rastline se otresajo, in mrčes pada na deščice, se vjame, ter ali samodsebe pogine, ali pa se pomori. S tem delom je seveda pričeti pred cvetenjem. Pridno štipanje cvetja z mrčesnim praškom tudi utegne pomagati, česar ni težko izvršiti, ker ima vsak le malo semenskih rastlin od brokola.

Vprašanje 68. Ali sme lovec v svojem lovu ustreliti tujega psa, če vé, čigav je pes, in če pes ni lovski? (F. K. v D.)

Odgovor: V tej zadevi velja pri nas 2. točka § 17. lovskega patenta l. 1786., ki slove: „V ta namen smejo lovskega lastnika lovci streljati pse, loveče v gozdu ali na polju. Izvzeti so pa psi, ki jih smejo varuhi imeti, da odganjajo divjačino.“ — Če morete dokazati, da Vaš pes ni

lovil, potem morda dosežete kako odškodnino, drugače Vam pa priporočamo, da opustite vsako tožarjenje.

Vprašanje 69. Lansko leto sem namakal semenski krompir v raztopini bakrene galice, kakor ste pisali v 2. št. „Kmetovalca“ l. 1898. Uspeh je bil izvrsten, kajti pridelal sem veliko krompirja, dočim je drugim segnil, da ga sedaj niti za seme nimajo. Tudi letos mislim to namakanje ponoviti. Kakšno je Vaše mnenje o tem namakanju in ali ste dobili kaj poročil, kako se drugod sponaša? (J. Ž. pri Sv. T.)

Odgovor: Tudi mi smo dosegli z namakanjem dober uspeh, a razmere nam niso dopuščale, da bi bili poskušnje nadaljevali. Od drugod nismo dobili poročil in tudi v nemških strokovnih listih jih nismo našli. Vsekako Vam svetujemo krompir namakati vsaj 5 do 6 tednov pred saditvijo, po namakanju ga pa oprati in posušiti. Vzeti je na 100 litrov vode le 1 kg modre galice in ravno toliko apna.

Vprašanje 70. Kako se dela cepilna smola? (I. M. v L.)

Odgovor: Vzemite smrekove smole (nikakor pa ne boreve) ter jo varno segrejte pri ognju, da se raztopi. S trskami in drugimi rečmi onečiščeno smolo precedite potem skoz primerno redko tkanino. Raztopljeno smolo odmeknite od ognja ter ji prilivajte dobrega špirita počasi in pazljivo, da se Vam ne vname. Špirita dolijte za osmi del smolne teže. Vse to mešajte in pustite, da se shladi. Dobro je pri-mešati na vsak kilogram smole tri žlice lanenega olja. — Če se cepilna smola sčasoma strdi, se ji dolije nekaj špirita, pa je zopet porabna.

Vprašanje 71. Ker mi bramorji na zelenjadnem vrtu delajo silno škodo in jih dosedaj ni bilo mogoče zatreti, zato sem se obrnil do Vas za svet, kako je bramorje pregnati? Ker bramor šele v gorkem času prične nadležno postajati, ali mi morda svetujete vrt pozneje obdelati? (I. M. v D. L.)

Odgovor: Če vrt pozneje obdelate, bo brezuspešno, kajti lačni bramorji bodo mlade rastline še hitreje ugonobili. Proti bramorju je vse polno priporočenih sredstev, a vsa skupaj niso dosti vredna. Močno in pogosto gnojenje, zlasti s konjskim gnojem, njih razploditev posebno pospešuje, zato naj se povrtna zemlja kako rahlja, na pr. s podkopavanjem mahu, trhle stelje itd., in gnoji naj se z umetnimi gnojili. Krt ne zatre bramorja, ker se mu bramor s pridom ustavlja. Največ naredi prasič, ki jeseni in spomladi prav temeljito zatre bramorje na neobdelanem vrtu, če se lačen spusti, da rije po zemlji. Glede drugih sredstev Vas pouči naslednji odlomek iz prof. Erjavčeve knjige „Naše škodljive živali.“ „Bramor nima mnogo preganjalcev, ker živi in ruje skrit pod zemljo. Največja preglavica je tudi njemu krt in miši podobna rovka (špičmoh, špičmer). I vrane, kavke, škoreci in drugi taki, po zemlji brbajoči ptiči ga radi pohrustajo, če jim pride pod kljun. No, kjer so se bramorji prav vgnezdili, mora človek tudi sam vzdigniti roko nanje. Največ opraviš in najbolj v živo ga primeš, če poiščeš gnezdo in zatreš hkrati vso zalego. Gnezda ni težko najti, ovadijo ti ga vsihajoče rastline. Kjer na zelenih tleh opaziš orumenelo liso, ondi je gotovo bramorjeva zalega. Če si ta kos bliže ogledaš, zapaziš tudi rove, ki vodijo v gnezdo; posebno očitni so po kakem dežju ali pa v jutranji rosi. Če so ti bramorji nadležni spomladi, ko še nimajo gnezda, ali pa tudi tedaj, če jim ne moreš zaslediti legla, nastavi v zemljo lonec, da se bodo vanj lovili. Lonec, bodisi kak počen kuhinjski ali cvetni, ki si mu pa prej luknjo v dnu dobro zateknil, zakoplji v zemljo tako globoko, da bo njegov gornji rob nekoliko niže od bramorjevega rova. Bramor priteče po svoji navadni cesti, pade v nastavo in ne more vun. Več takih loncev, na prikladnih mestih vkopanih, ti da mnogo

tega mrčesa v pest. Včasih pa poglej v lonec in izprazni ulovek. Bramor je zmrzla žival in išče toplote. Imaš li v vrtu mnogo te golazni, izkoplji jeseni tu in tam jamo in jih napolni s konjskim gnojem. Mrčes, gredoč za toploto, se zbira pod gnojem, in spomladi ga brez velikega truda lahko pomoriš. Nekteri jih tudi v rovih zalivajo z vrelo vodo.

Vprašanje 72. V kuhinji imam polno mravljincev, zato prosim sveta, **kako je mravljince zatreti?** (J. V. v K.)

Odgovor: Predvsem je poiskati mravljinčje gnezdo (mravljišče) in ga uničiti z vrelo vodo, ki se ji doda nekoliko petroleja ali tobačnega izvlečka. V kuhinji je gledati na snago ter se ne smejo puščati sladki ali drugi ostanki, za katerimi mravljinci radi gredo. Dobro je na primernem prostoru položiti s sladkorjem potresen kos kruha. Na njem se ponoči nabere vse polno mravljincev. Zjutraj se ta, z mravljinci napolnjeni kos kruha vrže v vrelo vodo, in potem se porabi za krmo. Tako dosledno postopanje in zasledovanje mravljišča more mravljince popolnoma zatreti.

Vprašanje 73. Dasi sem sejal čisto deteljno seme, se je vendar predenica zaplodila, ker so sosedne njive vse s predenico prevlečene. **Kako predenico na njivi zatrem?** (I. U. v R.)

Odgovor: Če je predenica veliko na njivi, tedaj se je ne izplača zatirati, temveč je najbolje deteljišče preorati. Predenica se najbolje in najhitreje zatre, če se napadena mesta poškrope z raztopino zelene galice, t. j. železnega vitriola. V to svrhu je vzeti na 100 litrov vode 10 kg zelene galice. Ta galica uniči predenico, a ne škoduje detelji.

Vprašanje 74. Kakšen učinek ima malec ali gips na detelji? (I. U. v R.)

Odgovor: Malec je žveplenokislo apno, ki nekoliko gnoji z apnom, a njegov glavni učinek povzroča žveplena kislina, ki razkraja druge redilne snovi v zemlji in veže ter zemlji ohranja hlapne amoniakove spojine, ko se razvijajo pri gnitju dušičnatih spojin. Uspeh gnojenja z malcem je pri detelji na lahki sprsteninski zemlji izboren.

Vprašanje 75. S kakšno brano naj se povlečejo zimske setve, ali s travniško ali z navadno? (I. U. na R.)

Odgovor: Brananje ozimne se vrši z nepretežko navadno brano ter ima namen zemljo rahljati in razvijanje korenin pospešiti. Brananje koristi redkemu žitu, in je iz omenjenih razlogov koristno pri pregostih setvah, če se vrši s težko brano, ter ovira, da žito ne poleže.

Vprašanje 76. V svojem vinogradu imam trte cepljene na rip. portalis, rip. sovaž in rupestris montikola. Trte dobro rode, a kažejo prav slabo rast. Gnojil sem jim 5 let zaporedoma in vmes sem sejal le nekaj pese. Zemlja je težka in kamenita. **Kaj je vzrok slabi rasti trt?** (A. G. v K.)

Odgovor: Ker bi ktera izmed imenovanih podlog morala uspevati, zato mora biti krivda slabi rasti kje drugje. Vzrok je morda ta, da trte preveč nadolgo obrezujete in jim preveč nalagate, ali pa jim v zemlji, oziroma v Vašem gnoju nedostaja kakih važnih redilnih snovi, kakor na pr. kalija, fosforove kisline ali celo dušika. Svetujemo Vam delati poskušnje z umetnim gnojem.

Vprašanje 77. Lansko leto mi je v svinjsko meso veliko mrčesov prišlo, vsled česar se ga je veliko pokvarilo. V shrambi za svinjsko meso imam tudi omaro za mleko, in ljudje trdijo, da je to vzrok, ker mleko vabi muhe, ki potem svojo zalego stavijo v meso. Ali je na tem kaj resnice? (V. S. v Št. L.)

Odgovor: Mleko ni vzrok, da je meso postalo črveno, kajti ona vrsta muh, ki svojo zalego odlaga na meso in ga dela črvega (musca carnaria), ne hodi zaradi mleka v shrambo, temveč jo vabi meso samo.

Vprašanje 78. Ali ima bukovo žaganje kot stelja toliko redilnih snovi v sebi kakor stelja iz bukovega ali

hrastovega listja? Ker posušeno žaganje močno pije gnojnico, bi ga rad rabil za steljo, ker bi stem gozd varoval. (J. Š. v M.)

Odgovor: Redilne snovi pri stelji ne hodijo posebno v poštev, in sta v tem oziru žaganje in listje zelo enake vrednosti. Pri stelji se gre v prvi vrsti za to, kaj je gospodarsko najboljšo. Če imate dovolj suhega bukovega žaganja na razpolaganje, tedaj Vam ga priporočamo za nasteljo, ker bukovo žaganje v zemlji tudi hitro sprsteni, ker ni smolnato kakor žaganje od mehkega lesa. Važna je pa kakovost stelje za zemljo, in ker Vaših tal ne poznamo, zato ne moremo izreči sodbe, ali jim bolj prija žaganje ali listje.

Vprašanje 79. Kaj je storiti, če krava zadržuje mleko, ko se ji tele vzame? (M. A. v S.)

Odgovor: Ne moremo Vam drugega svetovati, kakor da potrpite in s kravo lepo ravnate; čez par dni krava pozabi na tele in bo zopet dajala mleko. Vsekako je pa slabo, če mleko v vimenu zastaja, iz česar se v vimenu lahko izcimi kaka nevarna ali vsaj zelo sitna bolezen. Iz tega vzroka je priporočeno kravam mleko jemati s pomočjo mlečnih cevki, ki se vtaknejo skozi sesek v vime. Take cevke se dobivajo pri družbi po 70 vin.

Gospodarske novice.

* **Sadno drevje** je družba podružnicam in naročnikom že razposlala. Tisti, ki imajo drevje še dobiti v drevesnici, naj nemudno ponj pošljejo. Oddati je še nekaj visokodebelnih hrušek in češpelj. Naročila na to drevje moremo izvrševati, dokler je kaj zaloge. — Družba ima nadalje nekaj sto sicer dobrih visokodebelnih dreves, ki pa vendar niso taka, da bi jih dali udom ali da bi jih smeli oddati za določeno ceno, zato jih ponujamo po 20 h komad. Podružnicam jih damo tudi zastonj, da jih razdele med uboge kmetovalce. Podružnice, ki žele kaj takega drevja, naj se nemudoma zglaste.

* **Semena, umetna gnojila, močna krmila, klajno apno ter živinsko sol** ima družba še vedno v zalogi. Glede cen in vsega drugega opozarjamo na zadnjo številko „Kmetovalca“.

* **Modro galico za škropljenje trt proti peronospori** ima kmetijska družba tudi to leto v zalogi, in sicer ne smetno ameriško ali angleško blago v težkih sodih, temveč najčistejšo galico iz slavnoznane tvornice v Ustju na Češkem. Cena galici je 57 K za 100 kg v Ljubljani. Oddaja se v vrečah po 100 in 50 kg. Podružnice, ki galico za svoje ude naroče skupno, jo dobe voznine prosto, dočim morajo posamezni naročniki voznino sami trpeti; zato nujno priporočamo, naj vsak ud galico naroči potom podružnice. Podružnice naj gredo tistim vinščakom, ki zaradi revščine ne morejo biti udje družbe, na roke ter naj jim dajo galico za tisto ceno kakor udom. Kdor pa udnino lahko utрпи, naj galice ne dobi, če ne pristopi k družbi. Gori označena cena velja, dokler ima družba v zalogi jeseni kupljeno galico; če bo treba kupiti nove zaloge, bo cena meseca maja gotovo višja, zato nujno prosimo takojšnjih naročil.

* **Zmleto žveplo proti plesnobi na trtah** ima družba v zalogi le v najfinjši kakovosti in je vsled tega nekoliko dražje, se ga zato $\frac{1}{4}$ manj porabi in je jačje v svojem učinku. To „ventilirano“ žvepleno moko oddaja družba po 18 K 100 kg, in sicer v vrečah po 50 kg. Podružnice, ki skupno naroče žvepleno moko, jo dobe voznine prosto, kakor modro galico.

* **Trtne škroplilnice** oddaja družba svojim udom po 19 K z zabojem vred. Revni vinščaki dobe na priporočilo podružnic ali županstev trtne škroplilnice po nižani ceni, in sicer po 10 K, in istotako tudi podružnice, zadruge in občine, ki se zavežejo škroplilnice posojati revnim udom ali občanom brezplačno.

* Oddajo krme posestnikom v pokrajinah, ki so trpele vsled lanske velike suše, bo priskrboval poseben odbor. Opozarjamo na dotični razglas med uradnimi vestmi te številke. V razglasu je sicer vse povedano, vendar opozarjamo, da bo šel odbor resnično potrebnim prošilcem v vsakem oziru zelo na roko, in sicer toliko glede cene sena, kolikor glede olajšav pri plačevanju. Krma se bo oddajala le proti plačilu ali na upanje, nikakor pa ne zastoj. Upošteva naj se, da kmetijsko ministrstvo, ki da v to svrhu potrebno državno podpora, hoče skrbeti le za vzdrževanje živinoreje, ne pa od pomoči človeški bedi, kar je naloga ministrstva notranjih zadev.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dne 21. marca 1905.

Posvetovanje je vodil družbeni predsednik g. O. pl. Detela, navzoči so bili: podpredsednik gosp. ravnatelj Fr. Povše in odborniki gg. prof. Barbo, baron Lazarini, baron Liechtenberg, višji inženir Pavlin, višji živinodržavnik Pavlin, Pogačnik, Rohrmann, dr. pl. Wurzbach, Žirovnik in ravnatelj Pirc.

Družbeni predsednik je otvoril posvetovanje in je razjasnil povod tej izredni seji. Družba je bila namreč pozvana od deželne vlade, naj pošlje svojega zastopnika v odbor za določitev kranjskih pokrajin, ki trpe pomankanje krme. 18. t. m. je imel ta odbor sejo, kjer so se take pokrajine določile. Po ministrskem ukazu ima sedaj poseben izvrševalni odbor za te pokrajine kupovati krmo in jo razdeliti. Družbeni ravnatelj se je pa kot družbeni zastopnik izrekel pri seji odbora 18. t. m., da družba v izvrševalni odbor ne more vstopiti. Da se o tej izjavi sklepa, se je sklicala ta seja.

Ravnatelj Pirc je poročal, da je on pri seji 18. t. m. to izjavo zato dal, ker je njegovo mnenje, da se družba ne more s pridom udeleževati obravnav in dela izvrševalnega odbora in da pravzaprav ona v to ni poklicana. Točka 4. ministrskega izvrševalnega načrta določa, da naj tiste korporacije, ki prevzamejo nakupovanje in razdelitev krme, skupaj tvorijo izvrševalni odbor, da bo postopanje enotno. Kmetijska družba je bila dosedaj pri vseh tozadevnih korakih prezrta, zato ni priskrbelja zanesljivih podatkov, a sedaj jih priskrbeti, je zaradi nujnosti prepozno. Poleg tega je družbena pisarna ravno sedaj spomladi z delom preobložena, celo pa letos, ker je prevzela od vlade dobavo in razdelitev semenskega blaga za bedne pokrajine. Družbena pisarna ni torej fizično zmožna, prepozno sprejeto delo pošteno izvršiti, zato ne spada v odbor, ker ne more delati, in zato tudi ne gre, da bi enako delo drugih korporacij motila. Samo nalogo statista in nadzornika prevzeti je pa žaljivo za druge korporacije, ki so dosedaj imele oblast, da so vso akcijo same vršile.

Po daljši razpravi, ki so se je udeležili gg. Pogačnik, Povše, dr. pl. Wurzbach in prof. Barbo, se je soglasno sklenilo, da družba odpošlje zastopnika v dotični izvrševalni odbor, in sicer posebno z ozirom na dejstvo, da se že naprej spodbije vsako očitiranje družbi in da odpade vsak odj, da je družba kaj zakrivila ali zavirala.

Vsled poziva koroške c. kr. kmetijske družbe, da naj se tudi kranjska kmet. družba pridruži zahtevi, da se razveljavi prepoved za izvažanje krme, je odbor sklenil, da se temu pozivu ne odzove.

Ravnatelj je stavil predlog, da se glavni odbor z ozirom na to, ker Kranjska letos ne dobiva erarskih otrobov, nadalje, ker so otrobi silno dragi in zlasti ogrski pomešani s sleparskimi primesmi in ker je vlada v Trstu toliko oljnih tropin kupila, da tvornica družbi vzlic njenemu sklepu glede naročil ne ustreza, obrne na kmetijsko ministrstvo z odločno zahtevo, da se del od ministrstva nakupljenih otrobov prepusti za Kranjsko. Predlog je bil sprejet.

Razglas glede priskrbovanja krme.

Deželni pomožni odbor, sestojec iz zastopnikov c. kr. deželne vlade, dež. odbora, c. kr. kmetijske družbe, »Zadružne zveze« in »Gospodarske zveze«, je v svoji seji dne 18. marca 1905 sestavil seznam onih krajev na Kranjskem, ki imajo vsled lanske letošnje velike suše pomankanje krme, in sicer obsega ta seznam naslednje kraje: 1. Sodni okraj Lož in Cerknica; 2. občini Planina in Rakek sodnega okraja Logatec; 3. občini Dole in Kanomlja sodnega okraja Idrija; 4. občine St. Peter, Šmihel in Košana sodnega okraja

Postojna; 5. sodni okraj Senožeče — izvzeta je občina Hrenovice; 6. sodni okraj Višnja gora; 7. sodni okraj Velike Lašče — izvzeti sta občini Turjak in Rob; 8. sodni okraj Ribnica; 9. politični okraj Črnomelj — izvzete so občine Metlika, Lokvica, Božjakovo, Dragatuš, Kot in Tančagora; 10. politični okraj Novo mesto. Spodaj podpisani izvrševalni odbor ima nalogo, da nakupi in odda krmo živinorejcem gori navedenih krajev. Po tozadevnih predpisih c. kr. kmetijskega ministrstva se priskrbi krma — po primernih cenah — samo tistim živinorejcem, ki bi sicer morali zaradi pomankanja vsled suše živino prodati. Oddajala se bo krma le proti takojšnjemu plačilu, in samo le v izrednih slučajih tudi na upanje. Stroške za vožnjo krme plača sicer tudi prejemnik, a se mu potem odračunijo od skupne vsote. Naročila na krmo je po možnosti poslati takoj, a najkasneje do 10. aprila 1905 »Gospodarski zvezi« v Ljubljani, in sicer skupno po občini, kmetijski podružnici ali zadrugi. Vsaka zloraba te pomoči je strogo prepovedana in bi se tudi kaznovala; zato naj naročajo krmo le živinorejci, ki niso nič svojega sena prodali, niso oddali svojih zemljišč v najem in so res v taki zadregi, da bi morali živino prodati, če ne dobijo po primerni ceni krme. Županstva, oziroma načelniki kmetijskih podružnic in zadrug jamčijo pri skupnih naročilih za ta dejstva posameznih naročnikov. Podrobna pojasnila daje »Gospodarska zveza« in jih objavita posebej lista »Kmetovalec« in »Narodni gospodar« v svojih prihodnjih številkah.

Izvrševalni odbor za priskrbovanje krme:

Pirc, s. r., za c. kr. kmetijsko družbo; Rožman, s. r., za »Zadružno zvezo«; Jeglič, s. r., za »Gospodarsko zvezo«.

Vabilo

k rednemu občnemu zboru samostojnega konjerejskega odseka, ki bo dne 17. aprila t. l. ob desetih v prostorih c. kr. kmetijske družbe.

S P O R E D :

1. Overjenje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Poročilo o delovanju v letu 1904.
3. Poročilo o blagajničnem stanju v l. 1904.
4. Sestava proračuna za l. 1905.
5. Dopolnilne volitve v odsek.
6. Rešitev nasvetov.

Samostojni konjerejski odsek c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, 31. marca 1905

Listnica uredništva.

N. d. v B. Sosedovega drevja veje, ki segajo na Vaša tla, so Vaše. — Sesalniki za teleta se dobivajo pri naši družbi po 10 K. — Žena s svojim premoženjem ni plačnica za svojega moža. — Proti ogremu ni drugega sredstva, kakor jih pri oranju mečkati in sploh rjavega hrošča povod in skupno zatirati. — Potom politične oblasti morete iz zdravstvenih nagibov prisiliti soseda, da kaj ukrene, da njegova gnojica ne bo lezla v Vaš vodnjak.

J. K. v D. Če posestvo menja posestnika, in četudi je to sin z istim imenom kakor oče, je sprememba vendar naznaniti zavarovalnici, ker drugače nobena zavarovalnica ni zavezana plačati povračila škode. Navadno pa vsaka zavarovalnica škodo povrne, četudi ni bila prememba naznanjena, če je le bila zavarovalnina plačana. Dotična zavarovalnica je doslej še v vsakem takem slučaju škodo plačala.

A. K. v P. Zakaj Vaša živina ne mara klajnega apna, nam ni umljivo. Morda ga preveč pokladate. — Lanene tropine moljenja prav gotovo ne slabe; narobe. — Branje travnika je le spomladi umestno. Spomladi pognojite oral travnika s 3—4 q superfosfata in s 100—150 kg kalijeve soli. Za lucerno velja isto.

P. S. Dokler se lovski zakon ne izpremeni, ni pomoči.

J. A. v S. Da bi se zaradi dvočkov dobila od cesarja podpora, ni resnično. — Na javnem svetu od Vas vsajena drevesa niso Vaša last, in jih tudi v last ne morete dobiti, če dotičnega sveta ne kupite.

D. v M. Če je dotični pašnik gozd, tedaj po gozdnem zakonu lahko prepoveste pašo, če ste nanovo pogozdili. Če je pa svet za pašnik vpisan, tedaj pa ne morete pašnih pravic drugače odpraviti, kakor z odkupom.

J. P. v S. Na Vaše vprašanje najdete odgovor med spisi te številke.

F. M. v D. Berite spis o izvrženju krav v tej številki.